

## POSTANOWIENIE

Dnia 17 listopada 2021 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Oktawian Nawrot (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Paweł Księżak

SSN Janusz Niczyporuk

w sprawie ze skargi G. J. i J. R.

na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki  
w postępowaniu przed Sądem Apelacyjnym w [...] w sprawie o sygn. I ACa [...]

z udziałem Skarbu Państwa - Prezesa Sądu Apelacyjnego w [...],

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw  
Publicznych w dniu 17 listopada 2021 r.,

**oddala skargę.**

### UZASADNIENIE

Dnia 26 maja 2021 r. (data prezentaty) G. J. oraz J. R., reprezentowani  
przez adwokata J. T. G., wnieśli skargę na przewlekłość postępowania przed Sądem  
Apelacyjnym w (...) w sprawie o sygn. I ACa (...).

W uzasadnieniu skargi skarżący wskazali, że 8 listopada 2019 r. w sprawie  
I C (...) Sąd Okręgowy w N. uwzględnił powództwo G. J. i J. R. o zachowek od  
pozwanej K. H. Od wskazanego wyroku K. H. wywiodła apelację, której nie opłaciła  
prawidłowo. Po wezwaniu pozwana uiściła stosowną opłatę i sprawa wraz z aktami  
została przekazana do Sądu Apelacyjnego w (...). W opinii skarżących od momentu  
wpływu sprawy do Sądu Apelacyjnego na początku 2020 r. nie została podjęta  
żadna czynność zmierzająca do rozpoznania sprawy, w tym nie wyznaczono  
terminu rozprawy.

Z uwagi na powyższe skarżący wnieśli o:

1. stwierdzenie, że w postępowaniu toczącym się przed Sądem Apelacyjnym w (...) w sprawie z powództwa G. J. i J. R. przeciwko K. H. o zachówek, nastąpiła przewlekłość postępowania,

2. przyznanie od Skarbu Państwa na rzecz:

1. G. J. sumy pieniężnej w kwocie 10 000 zł,

2. J.R. sumy pieniężnej w kwocie 10 000 zł,

3. zasądzenie od Skarbu Państwa – Sądu Apelacyjnego w (...) na rzecz każdego ze skarżących zwrotu kosztów postępowania wywołanego skargą na przewlekłość postępowania.

W odpowiedzi na skargę Prezes Sądu Apelacyjnego w (...) pismem z 29 września 2021 r. wniósł o jej oddalenie, a w przypadku jej uwzględnienia o przyjęcie mniejszej kwoty odszkodowania. Prezes Sądu Apelacyjnego wskazał, że 7 stycznia 2020 r. do I Wydziału Cywilnego Sądu Apelacyjnego w (...) wpłynęła przedmiotowa sprawa wraz z apelacją strony pozwanej od wyroku Sądu Okręgowego w N. z 8 listopada 2019 r. W ślad za aktami, 7 stycznia 2020 r. wpłynęło pismo pozwanej, stanowiące uzupełnienie jej wniosku o zwolnienie od kosztów sądowych w postępowaniu apelacyjnym. Kolejnego dnia, tj. 8 stycznia 2020 r., wylosowano sędziego sprawozdawcę. Dnia 30 stycznia 2020 r. zostało wydane postanowienie o odmowie zwolnienia pozwanej od kosztów sądowych i o odmowie ustanowienia dla niej pełnomocnika z urzędu. Postanowienie zostało doręczone pozwanej 10 lutego 2020 r. Dnia 18 lutego 2020 r. wpłynął wniosek pozwanej o sporządzenie uzasadnienia do ww. postanowienia. Uzasadnienie ze stosownym pouczeniem co do zakresu zaskarżenia ekspediowano do pozwanej 3 marca 2020 r. Poznawana odebrała uzasadnienie 11 marca 2020 r. Następnie, wobec zażalenia pozwanej na postanowienie z 30 stycznia 2020 r., prowadzone było postępowanie zażaleniowe zakończone 1 czerwca 2020 r. postanowieniem o oddaleniu zażalenia. Prezes Sądu Apelacyjnego zwrócił ponadto uwagę, że wraz z zażaleniem pozwana złożyła ponowny wniosek o zwolnienie od kosztów sądowych. Wniosek ten postanowieniem Sądu Apelacyjnego z 2 lipca 2020 r. został odrzucony. Jednocześnie pozwana została wezwana do uiszczenia opłaty od apelacji. Wezwanie pozwana odebrała 21 lipca 2020 r., zaś 24 lipca 2020 r. uiściła opłatę.

Dnia 5 sierpnia 2020 r. zostało wydane zarządzenie o doręczeniu pełnomocnikowi powodów odpisu apelacji.

Dnia 3 września 2020 r., wobec odejścia w stan spoczynku dotychczasowego referenta, Przewodnicząca Wydziału Cywilnego zarządziła podział referatu odchodzącego sędziego i ponowne losowanie składów orzekających. Dnia 15 stycznia 2021 r., zgodnie z kolejnością nadawania biegu sprawom wpływającym do Wydziału, dołosowany został pozostały skład orzekający, a 28 kwietnia 2021 r. sprawa została skierowana na termin rozprawy, który został wyznaczony na 15 czerwca 2021 r. W tym też dniu zapadł wyrok, kończący postępowanie apelacyjne.

Prezes Sądu Apelacyjnego w (...) wskazał, iż termin rozprawy został wyznaczony na 15 czerwca 2021 r. z uwagi na trudną sytuację kadrową sądu, a także liczbę spraw oczekujących na rozpoznanie. Dodatkowe opóźnienie spowodował stan epidemii COVID-19, z uwagi na który przez około 3 miesiące nie odbywały się żadne rozprawy.

Prezes Sądu Apelacyjnego w (...) zaznaczył ponadto, że powodowie wnieśli skargę na przewlekłość postępowania już po skierowaniu sprawy na termin rozprawy.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Ustawa z dnia 17 czerwca 2004 r. o skardze na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu przygotowawczym prowadzonym lub nadzorowanym przez prokuratora i postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki (t.j. Dz.U. 2018, poz. 75; dalej: ustawa o skardze na przewlekłość postępowania) nie określa wprost granic temporalnych w ramach których powinno dojść do rozpoznania sprawy, a tym samym nie wskazuje bezpośrednio czasu, po upływie którego następuje przewlekłość postępowania. Zgodnie z art. 2 ust. 1 ustawy o skardze na przewlekłość postępowania strona może wnieść skargę o stwierdzenie, że w postępowaniu, którego skarga dotyczy, nastąpiło naruszenie jej prawa do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki, jeżeli postępowanie zmierzające do wydania rozstrzygnięcia kończącego

postępowanie w sprawie trwa dłużej niż to konieczne dla wyjaśnienia istotnych okoliczności faktycznych i prawnych. W świetle art. 2 ust. 2 ustawy ocenie w szczególności podlega terminowość i prawidłowość czynności podjętych przez sąd w celu wydania rozstrzygnięcia kończącego postępowanie w sprawie.

W judykaturze powszechny jest pogląd, że naruszeniem prawa strony do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki jest wielomiesięczna bezczynność sądu polegająca na niewyznaczeniu rozprawy. Za okres uzasadniający stwierdzenie przewlekłości postępowania uznawana jest przy tym bezczynność sądu drugiej instancji polegająca na niewyznaczeniu rozprawy apelacyjnej, trwająca co najmniej 12 miesięcy (zob. postanowienia Sądu Najwyższego z: 12 maja 2005 r., III SPP 96/05; 16 marca 2006 r., III SPP 10/06; z 21 marca 2006 r., III SPP 13/06 oraz 18 maja 2016 r., III SPP 53/16), jakkolwiek przekroczenie wskazanego terminu nie może skutkować automatyzmem w stwierdzaniu przewlekłości postępowania. Oceniając, czy doszło do przewlekłości postępowania sąd kieruje się bowiem kryteriami określonymi w art. 2 ust. 2 ustawy o skardze na przewlekłość postępowania, zaś przekroczenie okresu dwunastu miesięcy jest jedną z okoliczności, które sąd uwzględnia oceniając czas trwania postępowania.

Okoliczności wskazane w ustawie o skardze na przewlekłość postępowania korespondują z przesłankami sformułowanymi przez Europejski Trybunał Praw Człowieka (dalej: ETPCz) w jego orzecznictwie. Zgodnie z nimi, oceniając czy w sprawie doszło do przewlekłości postępowania, sąd obowiązany jest wziąć pod uwagę szczególne warunki sprawy, w szczególności stopień złożoności sprawy, zachowanie stron i organów prowadzących sprawę oraz znaczenie materii objętej skargą (wyroki ETPCz: z 21 września 2000 r., skarga nr 33082/96, w sprawie Wojnowicz przeciwko Polsce; z 4 kwietnia 2000 r., skarga nr 38670/97, w sprawie Dewicka przeciwko Polsce; z 26 października 2000 r., skarga nr 25693/94, w sprawie Sobczyk przeciwko Polsce; z 26 lipca 2001 r., skarga nr 29691/96, w sprawie Jedamski przeciwko Polsce; z 14 stycznia 2003 r., skarga nr 39505/98, w sprawie W.M. przeciwko Polsce, a także postanowienie Sądu Najwyższego z 11 lipca 2019 r., I NSP 48/19).

Zważyć ponadto należy, że interpretując ustawę o skardze na przewlekłość postępowania poprzez pryzmat przepisów Europejskiej Konwencji Praw Człowieka, stanowiących jej podstawową perspektywę interpretacyjną (art. 1 ust. 3 ustawy o skardze na przewlekłość; zob. również postanowienie Sądu Najwyższego z 22 stycznia 2019 r., I NSP 71/18), przyjąć należy, że zasadniczym celem skargi na przewlekłość postępowania jest zapewnienie ochrony uczestnikom postępowania sądowego przed ekscesywnymi opóźnieniami proceduralnymi. Jednocześnie przyjmuje się, że właściwa reakcja na przewlekłość postępowania obejmuje obok stwierdzenia, że doszło do naruszenia prawa do rozpoznania sprawy w rozsądnym terminie, podjęcie adekwatnych środków dla usunięcia skutków przewlekłości (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z 27 marca 2019 r., I NSP 88/18). Naturalnie cel ten nie może zostać zrealizowany w sytuacji, gdy postępowanie, którego dotyczy skarga, zostało zakończone.

W przedmiotowej sprawie bezsporne jest, że postępowanie przed Sądem Apelacyjnym w (...) w sprawie I ACa (...) zakończyło się 15 czerwca 2021 r. Skarga na przewlekłość postępowania, zgodnie z datą prezentaty, wniesiona została przed jego zakończeniem, czyli 26 maja 2021 r. Zważyć jednakże należy, że zarządzenie o zawiadomieniu pełnomocników o wyznaczeniu terminu rozprawy na 15 czerwca 2021 r. wydane zostało 28 kwietnia 2021 r. (k. 427 akt I ACa (...)), czyli niemalże na miesiąc przed wniesieniem skargi na przewlekłość postępowania. Zawiadomienie o terminie rozprawy nadano do pełnomocników 17 maja 2021 r. (k. 431 akt I ACa (...)), zaś 18 maja 2021 r. w kancelarii adwokat J. T. G. awizowano zawiadomienie o terminie rozprawy. Ostatecznie zawiadomienie zostało odebrane 21 maja 2021 r. (k. 431 akt I ACa (...)), czyli dzień po nadaniu skargi na przewlekłość postępowania u operatora pocztowego (k. 7 akt I Sk (...)).

Dnia 16 czerwca 2021 r. (k. 16 akt I Sk (...)), czyli już po zakończeniu postępowania przed Sądem Apelacyjnym w (...) w sprawie I ACa (...), do Sądu Apelacyjnego w (...) wysłane zostało pismo z uzupełnieniem braków skargi na przewlekłość postępowania (k. 12-15 akt I Sk (...)), które wpłynęło do tego sądu 23 czerwca 2021 r. (k. 16 akt I Sk (...)).

Zrekonstruowana wyżej sekwencja czynności podejmowanych przez skarżących w sprawie dowodzi, że zasadniczy cel skargi na przewlekłość

postępowania, czyli przyśpieszenie postępowania, wobec wniesienia skargi już po terminie wyznaczenia terminu rozprawy, nie mógł zostać zrealizowany. Ponadto uznać należy, że czynności podejmowane przez Sąd Apelacyjny w (...), warunkujące merytoryczne rozpoznanie sprawy, jak wyznaczenie sprawozdawcy, rozpoznanie wniosku o zwolnienie pozwanej od kosztów sądowych i ustanowienie dla niej pełnomocnika z urzędu, sporządzenie uzasadnienia postanowienia w powyższym zakresie, rozpoznanie zażalenia skarżącej, czy w końcu wylosowanie kolejnego referenta, nastąpiło bez zbędnej zwłoki.

Bezsporne ponadto pozostaje, że stan pandemii COVID-19 nie tylko *de facto* ale i *de iure* wpływał na czas trwania postępowań. Abstrahując więc od niemożności realizacji przez skargę na przewlekłość postępowania w przedmiotowej sprawie jej zasadniczego celu, czyli przyśpieszenia postępowania, a także faktu terminowego podejmowania przez Sąd Apelacyjny w (...) szeregu czynności warunkujących merytoryczne rozpoznanie sprawy, nie można uznać, że dwunastomiesięczny termin na rozpoznanie sprawy, na który powołują się skarżący, został w sposób znaczący przekroczony.

Jednocześnie Sąd Najwyższy podkreśla, że argumenty dotyczące organizacji wymiaru sprawiedliwości, takie jak niewystarczająca obsada kadrowa sądów, liczba spraw w referatach sędziów, system losowania sędziów i związane z tym trudności w budowaniu grafików rozpraw, a także różnice w obciążaniu referatów poszczególnych sędziów, jakkolwiek obiektywnie występujące, nie mogą być brane pod uwagę przez sąd przy ocenianiu przewlekłości postępowania. Okoliczności te nie obciążają przy tym w żaden sposób prezesów sądów czy przewodniczących wydziałów, bowiem w ramach przyznanych im kompetencji nie mają oni na nie wpływu.

Z uwagi na powyższe Sąd Najwyższy, na podstawie art. 12 ust. 1 ustawy o skardze na przewlekłość postępowania, oddalił skargę.